

rus non sit futurus major, certitudo sumenda est ex alia voluntate, qua Deus statuit non eligere plures, nec præparare aliis media efficacia, quia ante hanc voluntatem in nullo principio est infallibilis negatio majoris numeri. Unde consequenter fit, ut in hac posteriori voluntate, supposita etiam conditionata præscientia et voluntate creandi tantam multitudinem angelorum, vel hominum, sit etiam certus reprobatorum numerus, non propter efficaciam talis voluntatis, quam positive habeat circa effectus reprobationis, vel circa culpam, quæ est causa eorum: sed propter scientiam conditionatam, cum decreto permittendi conditionem, ut supra etiam declaratum est.

8. Ex quo tandem intelligitur differentia, quam D. Thomas, hic art. 7, ponit inter numerum prædestinatorum et reprobatorum. Nam priorem dicit esse certum *ex singulari quadam prædefinitione divina*, ita enim et merito vocavit præelectionem DEI. Posteriorem etiam dicit non esse certum ex tali præfinitione. Quæri vero potest, an sit ex aliqua. In quo distinguendum est (cum Cajetano ibi) de reprobis, ut sint homines, vel angeli: vel ut sint reprobi. Nam priori modo numerus eorum est certus ex aliqua præfinitione Dei, id est, ex aliqua absoluta voluntate Dei: nam ille effectus talis est, ut DEUS illum facturum sit, et magna ex parte ipse solus: unde talis etiam est, ut ex se, et absolute possit eum velle. Non existimo autem, etiam in hoc esse æqualitatem inter reprobos et prædestinatos (licet oppositum censeat Cajetanus,) nam prædestinatorum numerus per se præfinitus est, reprobatorum autem propter bonum ipsorum prædestinatorum, ut expresse ibi docuit divus Thomas, et fuit sententia Augustini 4, contra Julianum, cap. 4; et ideo illa prior voluntas merito vocatur singularis præfinitio. Ut autem tales homines, vel angeli reprobi sint, non est certus eorum numerus ex præfinitione talis effectus, sed ex permissione, supposita conditionata præscientia, ut supra declaratum est. Dico autem non esse certum hunc numerum ex præfinitione talis effectus, nam si quis vocet præfinitionem, voluntatem, quam Deus habuit non præeligendi hos homines, nec præparandi eis auxilia congrua, etiam est certus ille numerus ex vi talis præfinitionis. Modus tamen loquendi est improprius et minime usitatus, quia cum illa voluntas non sit de effectu positivo, sed tantum de quadam negatione, ad permissionem potius pertinere censetur.

CAPUT III.

SIT NE MAJOR NUMERUS PRÆDESTINATORUM, AN REPROBORUM.

1. *Omnes qui lethali peccato e vita discedunt, sunt reprobi.* — *Prima collatio.* — Suppono, omnes, qui moriuntur, vel terminant vitam suam in mortali peccato, esse reprobos. Ne oporteat hic impugnare errores asserentium, vel omnes, vel aliquos damnatorum aliquando fore salvandos, et consequenter jam esse prædestinatos, ex quo non parum augetur prædestinatorum numerus. Sed quod posuimus, est de fide: et errores illi, in materia de Purgatorio, et aliis locis ex professo impugnantur. Hoc ergo posito, plures comparationes hic fieri possunt. Prima est inter solos angelos, an plures fuerint prædestinati, quam reprobi. Ad quam theologi communiter affirmative respondent cum S. Thoma, 1 part., quæst. 63, art. 9, ad 1, quod juxta unum probabilem sensum significatur in Apocal. cum dicitur, Draconem traxisse secum tertiam partem stellarum. Rationem infra insinuabo.

2. *Secunda collatio.* — Secunda comparatio est inter homines, absolute de omnibus loquendo, qui a principio mundi usque ad finem fuerunt et futuri sunt. Et hoc modo est communis et vera sententia, numerum reprobatorum esse majorem. Quæ sumitur ex illo Matth. 7: *Arcta est via, quæ ducit ad vitam, pauci sunt qui intrant per eam.* Ob hanc enim causam solent in Scriptura electi *paucorum* nomine significari. Quomodo multi intelligunt illud Psalm. 17: *A paucis de terra divide eos:* et illud Eccles. 17: *De negligentia tua purgare te cum paucis.* Unde 4, libro Esdræ, c. 8, dicitur: *Hoc sæculum fecit Deus propter multos, futurum autem propter paucos.* Et infra clarius: *Multi quidem creati sunt, sed pauci salvabuntur.* Qui liber licet non sit canonicus, habet tamen magnam auctoritatem. Et ibidem declaratur exemplo. *Sicut terra (inquit) dat multam materiam, ex qua fiant fictilia, paucam vero ex qua fiant aurum et argentum, etc.* Nam propterea fortasse in Scriptura electi dicuntur *vasa aurea*, et comparantur gemmis et lapidibus pretiosis, quia sicut hæc sunt rara, ita etiam illi.

3. Deinde quasi inductione id facile ostendi potest. Quia si consideremus statum hominum usque ad CHRISTI adventum, in eo rara erat cognitio DEI et sanctificatio. Post Christi au-

tem adventum innumeræ rationes, vel non credunt, vel etiam nondum audierunt Evangelium: et ex his, qui credunt, magna pars condemnatur, ut statim dicam: ergo pensatis omnibus, sine dubio est multo major numerus reprobatorum. Rationem autem reddit divus Thomas, 1 part., quæst. 23, art. 7 et 1, 2, q. 71, art. 2, ad 3. Primo ex conditione humanæ naturæ quæ composita est ex appetitibus quodammodo contrariis, et objecta, quæ possint inclinare ad malum, sunt magis familiaria et proportionata. Ad quod accedit deordinatio relicta a peccato originali: propter quod supra dicebamus, originale peccatum esse causam aliquo modo, vel occasionem reprobationis multorum hominum. Deinde sumi potest ratio ex altitudine et excellentia finis, ad quem consequendum homo ordinatur per media, quæ multum etiam excedunt vires hominis, præsertim lapsi. Quæ rationes sunt optimæ ex parte hominis: tamen ex parte Dei profundum est hoc consilium sapientiæ ejus, neque aliud dicere possumus, nisi per hoc ostendere voluisse Deum excellentiam gratiæ suæ in electis, ut Paulus significavit.

4. *Tertia collatio.* — *Prima sententia.* — Tertia comparatio est inter homines fideles, seu Christianos, an plures salventur, quam damnentur, vel e converso. In qua re sunt diversæ sententiæ. Quidam pie credunt plures salvari ex his: quod tenuit Sylvester in Rosa aurea, circa Dominicam Septuagesimæ, in fine. Et solet ad hoc afferri parabola Matthæi 21. Ubi in convivio Patrisfamilias unus tantum inventus est carens veste nuptiali, Matth. autem 21, ex decem virginibus quinque fuerunt fatuæ et quinque prudentes. Congruentia vero esse potest, quia ex Christianis plures moriuntur, receptis Sacramentis, quorum virtute facile justificantur: ergo verisimile est plures ex his salvari.

5. *Posterior verior.* — Contraria sententia communior est, nimirum, ex Christianis plures esse reprobos, quam prædestinatos. Quod aperte affirmat D. Gregorius, hom. 19, in Evang., et Augustinus, lib. 3, contra Cresconium, cap. 66, et lib. 4, c. 53, ita exponens parabolam de tritico et palea. Nam per arcem (ut ait) significatur Ecclesia, et per paleam significantur reprobi: constat autem majorem esse multitudinem paleæ, quam tritici. Idem sentit Chrysostomus, hom. 40, ad populum, et 63, in Matth. Glossa et expositores communiter, circa illa verba Matth. 12 et 22: *Multi sunt vocati, pauci vero electi:* et circa parabola-

lam de semente, cujus tantum quarta pars fructum attulit. Luc 8. Denique Cajetanus exponens dictam parabolam de Virginibus, dicit, etiam ex illis, qui in Ecclesia mediocriter vivunt, et aliquam curam habent conscientiæ suæ, dimidiam partem damnari: quod valde rigorosum est. Rationes, seu signa hujus excessus sumuntur ipsa experientia, et usu quotidiano et propensione ad pravos mores. Nam sine dubio plures ex Christianis male vivunt, et raro perseverant in statu gratiæ, et verisimile valde est ita mori, sicut vivunt.

6. Res quidem dubia est. Mihi autem videtur distinctione utendum. Possumus etiam Christianorum nomine intelligere omnes illos, qui nomine CHRISTI gloriantur, profitenturque se in illum credere, cum tamen inter eos multi sint hæretici et apostatæ, ac schismatici. Et loquendo in hac generalitate probabile mihi est, majorem esse numerum reprobatorum: et hoc modo intelligo omnia, quæ in secunda opinione afferuntur. Confirmarique potest, quia hæretici et apostatæ semper fuerunt in magno numero, quia adjuncto numero impiorum fidelium male morientium, plane excedit numerum sancte morientium. At si per Christianos intelligamus solos illos, qui intra Ecclesiam Catholicam moriuntur, verisimilius mihi est plures illorum salvari, in lege gratiæ. Ratio est, quia imprimis ex his, qui moriuntur ante adultam ætatem, maxima multitudo decedit cum Baptismo: ex adultis vero, licet major pars hominum sæpius moraliter peccet, tamen sæpius resurgunt, et ita cadendo et resurgendo vitam transigunt. Tandem vero in fine pauci sunt, qui per Sacramenta non præparentur ad mortem et de peccatis doleant, saltem per attritionem: hoc autem sufficit, ut in eo temporeificentur. Et postquam justificantur, facile solent illo parvo tempore perseverare sine novo peccato mortali: ergo pensatis omnibus, verisimile est plures ex his Christianis salvari.

7. *Quarta comparatio.* — Quarta comparatio fieri potest inter totum numerum reprobatorum et prædestinatorum, prout ex angelis et hominibus constat. Item fieri potest angelorum ad homines, sive inter reprobos inter se, sive inter Prædestinatos. Totam vero hanc comparationem existimo nobis esse ignotam, quia neque in Scriptura, neque in Patribus aliquod principium habet et conjecturæ non possunt esse nisi infirmæ. Totumque pendet ex illa quæstione, an numerus angelorum, quem Deus creavit, sit major, vel minor, quam totus nu-

merushominum multiplicandus usque ad diem iudicii. In qua ego nihil certum neque satis probabile affirmare possum: tractari vero solet in materia de angelis, et ideo illam omitto.

CAPUT IV.

QUOMODO RATIO DIVINÆ PROVIDENTIÆ SUPERNATURALIS EX PRÆDESTINATIONE ET REPROBATIONE COMPLEATUR.

1. In hoc capitulo ad brevem summam redigam, quæ in discursu hujus operis dicta sunt, totamque rationem supernaturalis providentiæ circa intellectuales creaturas ante oculos proponam, et obiter insinuabo nonnulla alia, in quibus prædestinatio et reprobatio conveniunt aut differunt. Principio autem supponendum est, hanc rationem providentiæ non intelligi in Deo, donec aliquod decretum liberum habere intelligatur: quia providentia dicit habitudinem ad futuros effectus, qui liberi sunt et consequenter a Dei voluntate, ejusque decreto libero veniunt: Ergo non incipit providentia, donec DEUS aliquod decretum liberum habere intelligatur.

2. *Providentia divina supponit perfectam scientiam rerum omnium possibilium.*—Deinde statuendum est, divinam providentiam supponere perfectam scientiam rerum omnium possibilium, quia voluntas supponit cognitionem: cum ergo providentia vel includat, vel supponat liberum voluntatis decretum circa creaturas, necesse est ut earum scientiam et cognitionem supponat, ergo saltem supponit scientiam simplicis intelligentiæ rerum possibilium, nam hæc maxime necessaria est, et prima omnium, quas Deus de creaturis habet.

3. *Providentia Dei supponit præscientiam effectuum futurorum.*—Addendum vero est, providentiam Dei etiam supponere præscientiam conditionatam omnium effectuum futurorum, seu qui emanaturi essent a quacumque causa, etiam libera, si cum his, vel illis circumstantiis ad operandum applicaretur. Nam hæc scientia ex infinita perfectione divini luminis intellectualis convenit Deo, et ad exactam perfectionem providentiæ ejus necessaria est, alioqui non posset ex se disponere et præfinire ea, quæ a liberis causis creatis pendent, nec posset liberum hominis arbitrium efficaciter, et ex absoluta intentione ad liberum actum in particulari movere, salva ejus libertate, quod absurdum est. Neque oportet nunc tractare de modo hujus præscientiæ, an scilicet sit

in physica determinatione possibili, vel alio modo: hæc enim quæstio alterius considerationis est. Nunc vero solum supponimus id, quod a nemine negari potest, ante omne decretum liberum habere Deum in sua præscientia media, de quibus certe novit, quod si illa applicare velit, infallibiliter et efficaciter evenient tales vel tales effectus liberi: ac proinde illa media talia esse, ut libertatem non tollant, nec usum ejus impediunt. An vero physica prædeterminatio talis sit, alterius negotii est.

4. *Quædam signa rationis in mente Dei ponunt theologo.*—Ultimo ex dictis supponitur, ad explicandum modum divinæ prædestinationis et reprobationis recte distingui a gravioribus theologis quædam signa rationis in mente Dei. Nam, licet in Deo secundum se nihil sit prius et posterius secundum rem: tamen in objectis ipsis invenitur aliquis ordo, ratione cujus, sicut in Deo distinguimus plures actus secundum rationem nostram, ita etiam unum concipimus ut priorem alio. Ut, verbi gratia, quia creatura prius, magisque necessario est possibilis, quam futura, ideo prior intelligitur esse scientia simplicis intelligentiæ, quam voluntas, vel scientia rei futuræ. Item, quia voluntas non fertur nisi in rem cognitam, scientia rei censetur aliquo modo prior quam voluntas ejus. Ac denique, quia Deus perfectissime operatur propter finem, ideo intentio finis concipitur ratione prior quam electio mediorum, et quia præmiat propter meritum, et punit propter delictum, ideo præscientia seu iudicium de merito, aut delicto antecedere intelligitur, voluntatem dandi præmium, aut poenam. Et ita loquitur passim Augustinus, præsertim, q. 2, ad Simplicianum, et toto libro de prædestinatione Sanctorum, et Prosper in epistola ad eundem Augustinum.

5. *Duplex ordo distinguendi; alter intentionis, alter executionis in Deo ponitur.*—Ex quo tandem colligimus et supponimus in divina voluntate duplicem habitudinem seu ordinem distinguendum esse: alter est intentionis et alter executionis. Nam in his quæ inter se subordinantur tanquam finis et media, finis est intentione prior et executione posterior, et media ipsa inter se etiam subordinantur: unde illud, quod proximius operatur ad consecutionem, est etiam intentione prius et executione posterior, quam medium remotius. Quia ergo Deus perfectissimo modo operatur propter finem, ideo ante voluntatem, qua exequitur media, intelligitur præintendere finem, et consequenter intentio talis finis intelligitur prior

consecutione ejus. Et quia ipsa etiam executio finis est per voluntatem Dei, ideo necesse est in ipsamet divina voluntate intendentem voluntatem ab exequente distinguere: eademque ratio est de singulis mediis, ut inter se observant similem subordinationem: atque ita fit, ut series intentionis distincta sit a serie executionis et ratione prior. Quod maxime ad intelligendam prædestinationem necesse est observare: quia prædestinationis ratio potissime ad ordinem intentionis spectat: nam ex prædestinatione oritur talis mediorum executio, quæ finis consecutionem infallibiliter habeat ad junctam.

6. *Prima conclusio.*—His positis, asserimus primo, divinam prædestinationem initium sumpsisse ab efficaci intentione Dei, qua statuit tot ac tales homines vel angelos ad beatitudinis præmium et hæreditatem, in tali perfectione seu gradu et ordine infallibiliter obtinendum ordinare seu destinare. Quod enim Deus hunc finem intenderit, ex dictis constat, quia propter illum voluit eis conferre media. Quod autem illa intentio absoluta et efficax fuerit, ostendit et declarat satis modus providentiæ circa prædestinatos, quia efficax est et specialis dilectionis circa illos: intentio autem est proportionata electioni mediorum, quia est fundamentum seu ratio illius. Atque hunc actum voluntatis Dei vocat Paulus ad Rom., 8 cap.: *Propositum Dei, secundum quod vocantur illi sancti, quibus omnia cooperantur in bonum.* Eundem actum vocat dilectionem Dei, quia *Jacob dilexit*, ad Roman. 9. Eundem denique vocat electionem, qua *elegit nos in Christo, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate*: ad Ephes. 1. Unde omnes prædestinati, seu omnes qui salvandi sunt, quasi per antonomasiam vocantur in Scriptura, *Electi* qui perire non possunt, ut sumitur ex Matth., 23, et expendit Augustinus, de Correptione et Gratia, cap. 7 et sequentibus, de prædestinatione Sanctorum, capite decimo, de Bono perseverantiæ, capite decimo-quarto.

7. *Deus angelis et hominibus dilectis media gratiæ contulit, quæ noverat esse in eis efficacia.*—Secundo, ex hac intentione voluit Deus omnibus et singulis angelis et hominibus sic dilectis ea media gratiæ conferre, quæ per scientiam conditionatam prænoverat futura esse in eis efficacia, seu infallibiliter habitura effectum intentum, si eis darentur. Quilibet enim sapiens gubernator, seu prudens artifex, vel agens a proposito, ita operatur: multo ergo magis Deus, cujus intentio et voluntas absoluta frus-

trari non potest. Et inde nascitur vulgaris illa providentia circa prædestinatos, quam Christus significavit, cum dixit: *Nemo rapiet eas de manu mea*, et cum dixit: *Ut in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi.* Et, *propter electos breviabuntur dies illi*: et similia sunt multa in Scriptura. Et ex effectibus divinæ gratiæ attente consideratis hoc fere potest experimento cognosci.

8. Unde etiam intelligitur, in ipsamet universali rerum procreatione, dispositione et gubernatione eam seriem et modum elegisse Deum, quæ aptissima et convenientissima esset ad infallibilem consecutionem finis intenti, circa salutem ultimam electorum. Sic enim Patres sæpe dicunt, omnia esse propter electos, sicut Paulus aiebat: *Se omnia sustinere propter electos, ut et ipsi salutem consequantur.* Qui etiam 1, ad Corint. 3, propterea dixisse videtur, *Omnia esse prædestinatorum seu electorum*, vel eorum qui justitiam assequuntur, et in ea perseverant, quia ad hunc finem omnia sunt a Deo creata et disposita. Cum ergo Deus per scientiam simplicis intelligentiæ præcognosceret varios et innumeros modos, quibus posset res hujus universi disponere et gubernare, hunc eligit, quem saluti electorum vidit esse aptissimum. Et in eo non tantum causas extrinsecas et universales in suo ordine sufficientes disposuit, sed etiam in particulari elegit et statuit modum applicandi hujusmodi causas unicuique electo, per auxilia tam interna quam externa, quæ prænoverat infallibiliter habitura effectum. Atque ita consummavit omnium electorum prædestinationem, cujus executio in tempore incipit a vocatione unicuique proportionata, ad quam sequitur justificatio et fructus ejus, qui sunt bona merita, cum perseverantiæ dono usque ad consecutionem gloriæ. Quæ omnia singulis distribuuntur juxta propositum electionis Dei, si primariam radicem et intentionem spectemus, quamvis in re ipsa et in ordine executionis, post primam vocationem cætera frequentius dentur juxta uniuscujusque dispositionem ex priori gratia conceptam.

9. *Tertia conclusio.*—*Deus ad beatitudinem non solum angelos et homines, sed plures etiam alios qui beatitudinem non consequuntur procreavit.*—Tertio non solum statuit Deus ad certitudinem procreare eos angelos, vel homines, quos efficaciter dilexit et prælegit, sed etiam plures alios, qui de facto æternam beatitudinem non consequuntur. Circa quos ita se gessit Deus, ut eos etiam in quodam primo signo rationis, vero ac proprio actu intentio-